

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2006. július 18.*

A C-406/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunal du travail de Bruxelles (Belgium) a Bírósághoz 2004. szeptember 23-án érkezett, 2004. szeptember 8-i határozatával terjesztett elő az előtte

Gérald De Cuyper

és

az **Office national de l'emploi**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas és J. Malenovský tanácselnökök, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta (előadó), G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič és J. Klučka bírák,

* Az eljárás nyelve: francia.

főtanácsnok: L. A. Geelhoed,
hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. november 23-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- G. De Cuyper képviselőtől
- en A. de le Court és N. Dugardin ügyvédek,
- az Office national de l'emploi képviselőiben R. Dupont és M. Willemet ügyvédek,
- a belga kormány képviselőiben E. Dominkovits és M. Wimmer, meghatalmazotti minőségben,
- a német kormány képviselőiben C. Schulze-Bahr, meghatalmazotti minőségben,
- a francia kormány képviselőiben G. de Bergues és O. Christmann, meghatalmazotti minőségben,
- a holland kormány képviselőiben C. Wissels, meghatalmazotti minőségben,

- az Egyesült Királyság kormánya képviselőjében S. Moore barrister,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében D. Martin és M. Condou, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2006. február 2-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya az EK 17. és EK 18. cikk, valamint az 1998. június 29-i 1606/98/EK tanácsi rendelettel (HL L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 308. o.) módosított, az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel (HL 1997. L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1408/71 rendelet) értelmezése.

- 2 E kérelmet G. De Cuyper és az Office national de l'emploi (Nemzeti foglalkoztatási hivatal, a továbbiakban: ONEM) között folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő, amelynek tárgya a felperesnek a munkanélküli-járadékra való jogosultságából 1999. április 1-jétől történő kizárása.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 Az 1408/71 rendelet 1. cikke a) pontjának i) alpontja értelmében:

„a) »munkavállaló« és »önálló vállalkozó«:

- i. aki akár kötelezően, akár szabadon választható folytatólagos biztosítás keretében a munkavállalókra vagy önálló vállalkozókra vonatkozó szociális biztonsági rendszerek vagy a köztisztviselőkre vonatkozó különleges rendszer ágazataiba tartozó egy vagy több kockázattal szemben biztosított”.

4 Ugyanezen rendelet 2. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„E rendelet vonatkozik azokra a munkavállalókra, akik egy vagy több tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoznak vagy tartoztak, és akik a tagállamok egyikének állampolgárai, illetve azokra a hontalanokra vagy menekültekre, akiknek a lakóhelye valamely tagállam területén található, illetve ezek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira”.

- 5 Az 1408/71 rendelet 10. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A rendelet eltérő rendelkezéseinek hiányában az egy vagy több tagállam jogszabályai szerint megszerzett rokkantsági, öregségi vagy túlélő hozzátartozókat megillető pénzbeli ellátás, munkahelyi balesetek vagy foglalkozási megbetegedések esetén fizetett nyugdíj és haláleseti juttatás nem csökkenthető, nem módosítható, nem függeszthető fel, nem vonható vissza vagy foglalható le azzal az indoklással, hogy a jogosult egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, mint amely tagállam területén a fizetésre kötelezett intézmény található.”

- 6 A rendelet 69. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az a munkavállaló vagy önálló vállalkozó teljes munkanélküli, aki egy tagállam jogszabályai szerint kielégíti az ellátásra való jogosultság feltételeit és aki munkakeresés céljából egy vagy több tagállam területére távozik, ezekre az ellátásokra való jogosultságát fenntartja az alábbi feltételek és korlátozások mellett:

- a) indulását megelőzően munkakeresőként nyilvántartásba kell vetetnie magát az illetékes állam foglalkoztatási szolgálatánál, és munkanélkülivé válását követően legalább négy héten keresztül a szolgálat rendelkezésére kell állnia. Ugyanakkor az illetékes szolgálat vagy intézmény engedélyezheti e személy távozását a négy hét leteltét megelőzően is;

- b) munkakeresőként nyilvántartásba kell vetetnie magát azon tagállamok foglalkoztatási szolgálatánál, amely tagállamokban munkát keres, és az ott alkalmazott ellenőrzésnek alá kell vetnie magát. Ezt a feltételt teljesítettnek kell tekinteni a nyilvántartásba vételt megelőző időszakban, ha az érintett személy hét napon belül nyilvántartásba veteti magát attól a naptól számítva, amikor megszűnt az általa elhagyott állam foglalkoztatási szolgálata rendelkezésére állni. Kivételes esetben az illetékes foglalkoztatási szolgálat vagy az illetékes intézmény ezt az időtartamot meghosszabbíthatja;

- c) az ellátásra való jogosultság legfeljebb három hónapon keresztül áll fenn attól a naptól számítva, amikor az érintett személy megszűnt az általa elhagyott állam foglalkoztatási szolgálata rendelkezésére állni, feltéve, hogy az ellátások időtartama nem haladja meg az utóbbi állam jogszabályai szerint neki járó ellátások időtartamát. Idénymunkások esetében ez az időtartam az alkalmazás szerinti idény végéig fennmaradó időre korlátozható.”

7 Végül az említett rendelet 71. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az a munkanélküli, aki legutolsó munkaviszonyának időtartama alatt az illetékes államon kívüli tagállamban rendelkezett lakóhellyel, a következő rendelkezések szerint jogosult ellátásra:

- a) i. az a határ menti ingázó, aki részlegesen vagy időszakosan munkanélkülivé válik az őt alkalmazó vállalkozásban, az illetékes állam jogszabályainak rendelkezései szerint részesül ellátásban, mintha ezen állam területén rendelkezne lakóhellyel; ezeket az ellátásokat az illetékes intézmény nyújtja;

ii. a teljes munkanélküli határ menti ingázó a lakóhelye szerinti tagállam jogszabályai rendelkezéseinek megfelelően részesül ellátásban, mintha legutolsó munkaviszonya alatt ezen állam jogszabályainak hatálya alá tartozott volna; ezeket az ellátásokat a lakóhely szerinti intézmény nyújtja a saját költségén;

b) i. a részleges, időszakos vagy teljes munkanélküli, aki nem határ menti ingázó, és aki az illetékes állam területén munkáltatója vagy a foglalkoztatási szolgálat rendelkezésére áll, ezen állam jogszabályai rendelkezéseinek megfelelően részesül ellátásban, mintha ott rendelkezne lakóhellyel; ezeket az ellátásokat az illetékes intézmény nyújtja;

ii. a teljes munkanélküli, aki nem határ menti ingázó, és aki munkavégzés céljából a lakóhelye szerinti tagállamban a foglalkoztatási szolgálat rendelkezésére áll, vagy aki e tagállamba visszatér, ezen állam jogszabályainak megfelelően részesül ellátásban, mintha utoljára ott állt volna munkaviszonyban; ezeket az ellátásokat a lakóhely szerinti intézmény nyújtja saját költségén. Ugyanakkor, ha e munkavállaló ellátásra válik jogosulttá azon tagállam illetékes intézménye költségén, amelyik állam jogszabályainak legutoljára a hatálya alá tartozott, a 69. cikk rendelkezései szerint részesül ellátásokban. A lakóhely szerinti állam jogszabályainak megfelelő ellátások biztosítását mindaddig fel kell függeszteni, amíg a munkanélküli a 69. cikk rendelkezései értelmében ellátást igényelhet azon jogszabályok szerint, amelyeknek legutoljára a hatálya alá tartozott.”

A nemzeti szabályozás

8 A munkanélküliségről szóló 1991. november 25-i belga királyi rendelet (*Moniteur belge*, 1991. december 31., 29 888. o.) 44. §-ának az alapügy tényállása idején hatályos

szövege értelmében „a juttatásokra való jogosultsághoz szükséges, hogy a munkanélkülit akaratától független okokból fosszák meg a munkától és a díjazástól”. A 45. és 46. § külön-külön meghatározza, mely tevékenységeket kell munkának tekinteni, illetve mi a díjazás fogalma.

- 9 Az említett királyi rendelet 66. §-a értelmében:

„A juttatásokra való jogosultsághoz a munkanélküli szokásos tartózkodási helyének Belgiumban kell lennie; ezenkívül szükséges, hogy ténylegesen Belgiumban rendelkezzen lakóhellyel.”

- 10 Ugyanezen királyi rendelet 89. §-ának (1) és (3) bekezdése az 1995. november 22-i királyi rendelet (*Moniteur belge*, 1995. december 8., 33 144. o.) 25. §-ával történő módosítását követően kimondta:

„(1) A legalább ötvenedik életévét betöltött teljes munkanélküli kérésére a 48. cikk 1. §-a és 2. §-a, az 51. cikk 1. §-ának második albekezdése, 3-6. §-a, valamint az 56. és 58. cikk alkalmazása alól mentesíthető, ha teljes munkanélküliként a kérelmet megelőző két évben legalább 312 napon juttatásban részesült [...].

(3) A 45. cikk első albekezdésének első pontjától eltérve az első vagy második bekezdés szerinti mentesített munkanélküli saját javára és haszonszerzési cél nélkül bármely, saját javaival kapcsolatos tevékenységet végezhet.”

- 11 E rendszer keretében a rendszeres bejelentkezés alól mentesített munkanélküli többé nem volt köteles a munkaerőpiacon rendelkezésre állni, és elfogadni bármely megfelelő munkát, a munkaközvetítő irodánál megjelenni, illetve kiegészítő tevékenységben sem volt köteles részt venni. A munkakeresőként történő nyilvántartásba vételi kötelezettség alól szintén mentesült. Az említett juttatás ideiglenes jellegű volt, és az abból való részesülés összeegyeztethetetlen volt bármely kereső tevékenység folytatásával.

Az alapügy és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 12 G. De Cuyper belga állampolgár, 1942-ben született, és Belgiumban állt munkaviszonyban. G. De Cuyper 1997. március 19-től munkanélküli-járadékban részesült.
- 13 1998. április 1-jén az akkor hatályos nemzeti szabályozás alapján – az 1991. november 25-i királyi rendeletben – mentesítették a munkanélküliek számára rendszeresen előírt helyi ellenőrzésen való részvétel kötelezettsége alól.
- 14 1999. december 9-én nyilatkozatot nyújtott be a munkanélküli-járadékot folyósító szervezethez, amelyben magát „egyedülálló”-ként jelölte meg, aki ténylegesen Belgiumban rendelkezik lakóhellyel.
- 15 2000 áprilisában az ONEM szolgálatai rutinvizsgálatot tartottak az érdekelt nyilatkozataiban foglaltak valóságtartalmának ellenőrzésére. E vizsgálat során G. De Cuyper elismerte, hogy 1999 januárja óta ténylegesen már nem lakik

Belgiumban, hanem Franciaországban rendelkezik lakóhellyel. G. De Cuyper elmondása szerint körülbelül negyedévente tér vissza Belgiumba, ahol egy belga községben továbbra is fenntartott egy berendezett szobát, azonban a munkanélküli-járadékot folyósító szervezetnek nem jelezte lakóhelyének e megváltozását.

16 A vizsgálat alapján az ONEM 2000. október 25-én értesítette G. De Cuyper azon határozatáról, amellyel 1999. január 1-jei hatállyal kizárja a munkanélküli-járadékra való jogosultságból, mivel ezen időponttól kezdve nem teljesítette a tényleges lakóhelyre vonatkozóan az 1991. november 25-i királyi rendelet 66. §-ában előírt követelményt. Ezzel összefüggésben az ONEM az említett időpont óta folyósított juttatások visszafizetését követelte, amelynek összege 12 452,78 eurónak megfelelő belga frankot tett ki.

17 Ezt a határozatot G. De Cuyper megtámadta a kérdést előterjesztő bíróságnál.

18 E körülmények között a Tribunal du travail de Bruxelles felfüggesztette eljárását, és a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„Az Európai Közösség létrehozásáról szóló szerződés 17. és 18. cikke alapján a valamennyi európai polgárt megillető szabad mozgás és tartózkodás akadályának minősül-e a munkanélküliségről szóló 1991. november 25-i királyi rendelet 66. §-ában a juttatások feltételeként előírt tényleges belgiumi lakóhellyel rendelkezés kötelezettsége, amelyet arra az 50 év feletti munkanélküliire alkalmaznak, aki az említett királyi rendelet 89. §-a alapján mentesül a rendszeres bejelentkezés alól, ami egyúttal a munkaerőpiacon való rendelkezésre állás alóli mentességet is jelent?

A munkanélküli-járadékok biztosításának feltételéül előírt, az illetékes állam nemzeti területén való lakóhellyel rendelkezés e kötelezettsége, amelyet a belső jogban a munkanélküli járadékok folyósításának jogszabályban foglalt feltételei betartására irányuló ellenőrzés indokol, megfelel-e az arányosság követelményének, amelynek – mivel korlátozza az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 17. és 18. cikke alapján valamennyi európai polgárt megillető szabad mozgást és tartózkodást – e közérdekű cél követésekor eleget kell tenni?

A lakóhelyre vonatkozó e kötelezettség nem jár-e azzal a hatással, hogy a munkanélküli-járadékok biztosítása során – mivel csak azoknak a jogosultságot ismeri el, akik a Szerződés 17. és 18. cikkében foglalt szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat nem gyakorolják, és megtagadja azt azoktól, akik a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joggal élni kívánnak – e korlátozás visszatartó hatásának köszönhetően megkülönbözteti az európai polgárokat és az illetékes tagállam állampolgárait?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

19 A kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy ellentétes-e az EK 17. és 18. cikkel – amelyek elismerik az Európai Unió polgárainak jogát a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz – valamely olyan nemzeti rendelkezés, amely az alapügyben szereplőhöz hasonló juttatásra való jogosultság feltételéül az adott tagállamban való tényleges lakóhellyel rendelkezés kötelezettségét írja elő, figyelembe véve azt, hogy e juttatást olyan 50 év feletti munkanélkülieknek nyújtják, akik mentesülnek a munkakeresőként történő nyilvántartásba vételi kötelezettség alól.

20 Ezzel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság az említett juttatást „munkanélküli-ellátás”-nak, az alapügy felperesét pedig az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontja értelmében vett „munkavállaló”-nak minősíti. A Bizottság ugyanakkor kifejti, hogy

az említett juttatás az 1408/71 rendelet hatálya alá tartozó munkanélküli-ellátás helyett, a C-25/95. sz. ügyben 1996. július 11-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-3745. o.) alapjául szolgáló ügyben vitatotthoz hasonló karkedvezményes nyugellátásnak vagy *sui generis* ellátásnak is minősülhet. Ebben az esetben „szociális kedvezmény”-ként a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendelet (HL L 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.) hatálya alá tartozna.

- 21 Elsőként tehát az említett juttatás jellegét kell megállapítani ahhoz, hogy el lehessen dönteni, olyan szociális biztonsági ellátásnak minősül-e, amely az 1408/71 rendelet hatálya alá tartozik.

A juttatás jellegéről

- 22 A szociális biztonsági ellátások tárgyában a Bíróság már többször foglalkozott azzal, hogy mely elemeket kell az említett ellátások jogi természetének megállapításához figyelembe venni. Ennek megfelelően a Bíróság kimondta, hogy valamely ellátás akkor tekinthető szociális biztonsági ellátásnak, ha azt jogszabályban meghatározott helyzetben a jogosult személyes szükségletének bármiféle egyedi és diszkrecionális mérlegelése nélkül nyújtják, és az 1408/71 rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében kifejezetten felsorolt kockázatok valamelyikét fedezi (lásd különösen a 249/83. sz. Hoeckx-ügyben 1985. március 27-én hozott ítélet [EBHT 1985., 973. o.] 12–14. pontját és a C-78/91. sz. Hughes-ügyben 1992. július 16-án hozott ítélet [EBHT 1992., I-4839. o.] 15. pontját).

- 23 Az alapügyben – az ellátás személyes szükségletek egyedi és diszkrecionális mérlegelése nélkül történő odaítélésével kapcsolatban – meg kell állapítani, hogy a szóban forgó juttatás odaítélése az 1991. november 25-i királyi rendelet 44. és azt követő §-aiban kimerítően felsorolt feltételekhez kötött anélkül, hogy a hatóságok az ellátás odaítélésére vonatkozóan mérlegelési jogkörrel rendelkeznének. Igaz ugyanakkor, hogy e juttatás összege a munkanélküli személyes helyzetétől függően változhat. Mindenesetre – amellett, hogy ez az elem kihat az említett juttatás számítási módjára – olyan objektív és jogszabályban előírt feltételről van szó, amely anélkül biztosít jogot az említett ellátásra, hogy az illetékes hatóság figyelembe vehetne egyéb személyes körülményeket is. Az említett juttatás biztosítása tehát nem függ a kérelmező személyes szükségleteinek egyedi mérlegelésétől, ami viszont a szociális segélyre jellemző (lásd a C-66/92. sz. Acciardi-ügyben 1993. augusztus 2-án hozott ítélet [EBHT 1993., I-4567. o.] 15. pontját).
- 24 Arra vonatkozóan, hogy az említett ellátásnak az 1408/71 rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében kifejezetten felsorolt kockázatok valamelyikét kell fedeznie, megállapítható, hogy ez a feltétel teljesül, amennyiben az említett juttatás a munkaviszony elvesztésének a munkavállaló akaratától független kockázatához kapcsolódik, miközben a munkavállaló megőrzi munkaképességét.
- 25 A Bíróság már kimondta, hogy a szociális biztonsági ellátásként történő minősítés végett az ellátásokat a különböző nemzeti jogszabályokra jellemző sajátosságoktól függetlenül ugyanolyan természetűnek kell tekinteni, amennyiben tárgyuk és céljuk, valamint kiszámításuk alapjuk és odaítélésük feltételei azonosak. Ellenben az ellátások osztályozásához a csupán formális jellemzők nem tekinthetők lényeges kritériumnak (lásd e tekintetben a 171/82. sz. Valentini-ügyben 1983. július 5-én hozott ítélet [EBHT 1983., 2157. o.] 13. pontját).
- 26 A fenti megállapításokra tekintettel meg kell vizsgálni az alapügyben szereplő juttatást annak megállapítása végett, hogy azt munkanélküli-ellátásnak kell-e tekinteni.

- 27 Az említett juttatás célját illetően arra irányul, hogy az érintett munkavállalók – munkaviszonyuk akaratuktól független elvesztését követően – biztosíthassák szükségleteiket, amennyiben továbbra is munkaképesek maradnak. E tekintetben a szociális biztonsági ellátások egyes csoportjai között az egyes ellátások által „fedezett kockázat” alapján kell különbséget tenni. Mindezek alapján a munkanélküli-ellátás az azon munkavállaló által elszenvedett jövedelem elvesztésével kapcsolatos kockázatot fedezi, aki továbbra is munkaképes marad. Az e kockázat bekövetkeztét – vagyis a munkaviszony elvesztését – követően biztosított ellátás, amely az említett helyzet megszűnését – vagyis az érdekelt által folytatott kereső tevékenység megkezdését – követően már nem jár, munkanélküli-ellátásnak tekintendő.
- 28 A G. De Cuypernek folyósított juttatás összegének megállapításával kapcsolatban a belga foglalkoztatási hivatal által alkalmazott számítási alap azonos a többi munkanélküli esetén alkalmazottal, mivel e juttatás az 1991. november 25-i királyi rendelet 114. és azt követő §-aiban meghatározott szabályok alapján került kiszámításra. E szabályok a napi átlagbér 40%-ában meghatározott alapidíjat írnak elő, amelyet az említett munkabér 15%-ának megfelelő korrekciós kiegészítéssel növelnek. Az összeg célja a munkanélküli – törvényben előírt – személyes körülményeinek figyelembevétele.
- 29 Végül az ellátás biztosításának feltételeivel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy – mint azt az ONEM is kiemelte a tárgyaláson – G. De Cuyper-re ugyanazok a feltételek vonatkoznak, mint amelyek a munkanélküli-járadékot kérelmező többi munkavállalóra. Így különösképpen ahhoz, hogy a munkavállaló jogosult legyen az említett juttatásra, azonkívül, hogy akaratától független okokból fosztják meg munkájától és díjazásától, köteles a juttatás iránti kérelem benyújtását megelőző 36 hónapban 624 munkanapot vagy ennek megfelelő napot igazolni, illetve az említett juttatás összegének kiszámításakor történő figyelembevételhez az szükséges, hogy a tevékenység alapján szociális biztonsági járulék fizetésére kerüljön sor.

- 30 Mindezen felül arra is emlékeztetni kell, hogy az alapügyben szóban forgó juttatás a belga munkanélküli-ellátásra vonatkozó jogszabályok hatálya alá tartozik. Az, hogy valamely – G. De Cuyper helyzetében levő – munkanélküli mentesül a munkakeresőként történő nyilvántartásba vétel, illetve ebből kifolyólag a munkaerőpiacon való rendelkezésre állás kötelezettsége alól, semmiben sem befolyásolja a juttatás – jelen ítélet 27. és 28. pontjában említett – alapvető jellemzőit.
- 31 Egyebekben az említett mentesség jóváhagyása nem jelenti azt, hogy a munkanélküli mentesülne a foglalkoztatási hivatal részére történő rendelkezésre állás kötelezettsége alól, mivel – még ha mentesül is a munkakeresőként történő nyilvántartásba vétel és a bármely megfelelő munka elfogadásának kötelezettsége alól – a munkanélküli köteles szakmai és családi helyzetének ellenőrzése végett az említett hivatal rendelkezésére állni.
- 32 E körülmények alapján a Bizottság álláspontja – amelynek értelmében a G. De Cuyper részére folyósított juttatás vagy a fent hivatkozott Otte-ítélet alapjául szolgáló ügyben szereplőhöz hasonló karkedvezményes nyugellátásnak, vagy *sui generis* ellátásnak minősül – nem fogadható el.
- 33 A hivatkozott ítélet alapjául szolgáló ügyben ugyanis egy – nem kötelező támogatásként biztosított – szerkezetátalakítási támogatást vitattak, amelyet a német bányaiipar szerkezetátalakítását követően elbocsátásuktól a nyugdíjkorhatár eléréséig biztosítottak meghatározott korú bányászoknak; ennek igénybevétele kereső tevékenység folytatásával is összeegyeztethető volt.

- 34 Meg kell tehát állapítani, hogy valamely olyan ellátást, mint amelyet G. De Cuyper is igénybe vett, és amelynek biztosítása nem függ mérlegeléstől, illetve amelynek célja a munkaviszony elvesztése vonatkozásában fennálló, a munkavállaló akaratától független kockázat fedezése, miközben a kedvezményezett megőrzi munkaképességét, az 1408/71 rendelet hatálya alá tartozó munkanélküli-járadéknak kell tekinteni még akkor is, ha valamely nemzeti intézkedés alapján a kedvezményezett mentesül a munkakeresőként történő nyilvántartásba vétel kötelezettsége alól.

Az EK 18. cikkről

- 35 Az EK 18. cikk értelmében „az e szerződésben és a végrehajtására hozott intézkedésekben megállapított korlátozásokkal és feltételekkel minden uniós polgárnak joga van a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz”.
- 36 Az EK 18. cikk közvetlenül elismeri valamennyi uniós polgár jogát a tagállamok területén való tartózkodáshoz, azonban e jog nem feltétel nélküli. E jog csak a Szerződésben és a végrehajtására hozott intézkedésekben megállapított korlátozásokkal és feltételekkel biztosított (a C-456/02. sz. Trojani-ügyben 2004. szeptember 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-7573. o.] 31. és 32. pontja).
- 37 E tekintetben elsőként az 1408/71 rendeletet kell megvizsgálni. E rendelet 10. cikke értelmében eltérő rendelkezések hiányában „az egy vagy több tagállam jogszabályai szerint megszerzett rokkantsági, öregségi vagy túlélő hozzátartozókat megillető pénzbeli ellátás, munkahelyi balesetek vagy foglalkozási megbetegedések esetén fizetett nyugdíj és haláleseti juttatás nem csökkenthető, nem módosítható, nem függeszthető fel, nem vonható vissza vagy foglalható le azzal az indoklással, hogy a jogosult egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, mint amely tagállam

területén a fizetésre kötelezett intézmény található”. A 10. cikkben szereplő felsorolás nem tartalmazza a munkanélküli-ellátást. Mindebből következően e rendelkezés nem tiltja, hogy valamely tagállami szabályozás a juttatásra való jogosultságot az adott tagállamban tényleges lakóhellyel rendelkezés feltételéhez kösse.

38 E tekintetben az 1408/71 rendelet mindössze két olyan esetet ír elő, amelyekben az illetékes tagállam köteles megengedni a munkanélküli-járadék kedvezményezettjének, hogy az említett járadékra való jogosultságának fenntartása mellett más tagállamban rendelkezék lakóhellyel. Egyrészt az említett rendelet 69. cikkében foglalt esetben, amelynek értelmében a „munkakeresés céljából” az illetékes tagállamtól eltérő tagállamba távozó munkanélküli megtartja jogosultságát a munkanélküli-ellátásra. Másrészt az említett rendelet 71. cikkében meghatározott eset azokra a munkanélküliekre vonatkozik, akik legutolsó munkaviszonyuk időtartama alatt az illetékes államon kívüli tagállamban rendelkeztek lakóhellyel. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból egyértelműen következik, hogy a G. De Cuyperéhez hasonló helyzetre a fenti cikkek egyike sem vonatkozik.

39 Nem vitatott, hogy a jelen ügyben szereplőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely egyes állampolgárait pusztán azért hozza hátrányos helyzetbe, mert éltek a más tagállamban való szabadad mozgás és tartózkodás jogával, az EK 18. cikkben valamennyi uniós polgárnak biztosított szabadságok korlátozását jelenti (lásd e tekintetben a C-224/98. sz. D’Hoop-ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6191. o.] 31. pontját, és a C-224/02. sz. Pusa-ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-5763. o.] 19. pontját).

40 Az ilyen korlátozás a közösségi jog alapján csak akkor igazolható, ha az érintett személyek állampolgárságától független, közérdekű objektív szempontokon alapul, és a nemzeti jog által jogszerűen megállapított célkitűzéssel arányos.

- 41 Jelen esetben a lakóhellyel kapcsolatos kikötés előírása szükséges a munkanélküli szakmai és családi helyzetének ellenőrzéséhez. Az említett szabály ugyanis lehetővé teszi, hogy a foglalkoztatási hivatal ellenőrei ellenőrizhessék, hogy a munkanélküli-járadék kedvezményezettjének helyzetében történt-e olyan változás, amely kihat a biztosított ellátásra. Ez az indokolás tehát az érintettek állampolgárságától független, közérdekű objektív szempontokon alapul.
- 42 Valamely intézkedés akkor arányos, ha – amellet, hogy alkalmas az elérni kívánt cél megvalósítására – nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket.
- 43 Jelen esetben a belga hatóságok azon szükséglettel indokolták a lakóhellyel kapcsolatos kikötést, hogy az ONEM ellenőrei megvizsgálhassák a munkanélküli-járadékra való jogosultság jogszabályi feltételeinek tiszteletben tartását. E feltételnek különösen annak vizsgálatát kell lehetővé tennie az említett ellenőrök számára, hogy a saját bevallása szerint egyedülálló és munkanélküli személy helyzetében nem következett-e be olyan változás, amely kihathat a biztosított ellátásra.
- 44 Az alapügyben a kevésbé szigorú ellenőrzési intézkedéseket előíró – G. De Cuyper által hivatkozott – rendelkezések esetleges létezésével kapcsolatban nem nyert bizonyítást, hogy azok alkalmasak lennének az elérni kívánt cél megvalósítására.

- 45 A jelen ügyben alkalmazotthoz hasonló ellenőrzési rendszerek – amelyek célja az érintett munkanélküli családi helyzetének és az érdekelt által be nem jelentett jövedelemforrások esetleges létének ellenőrzése – hatékonysága nagymértékben váratlanságukon és a helyben történő ellenőrzés lehetőségén alapszik, mivel az illetékes szolgálatok számára biztosítani kell a munkanélküli által közölt adatok és a tényleges helyzet közötti összhang ellenőrzésének lehetőségét. E tekintetben meg kell állapítani, hogy a munkanélküli-járadékok tárgyában végzett ellenőrzés olyan sajátosságokkal bír, amely a többi ellátás ellenőrzése során alkalmazottnál szigorúbb rendszert tesz indokolttá.
- 46 Mindebből következően az iratok vagy igazolások benyújtásához hasonló kevésbé szigorú intézkedések megfosztanak az ellenőrzést annak váratlan jellegétől, amely így kevésbé hatékonyá válna.
- 47 E körülmények alapján meg kell állapítani, hogy a folyósító intézmény szerinti tagállamban való lakóhellyel rendelkezés kötelezettsége – amelyet a belső jogban a munkanélküli járadékok folyósítására előírt feltételek betartásának ellenőrzése indokol – megfelel az arányosság követelményének.
- 48 A fenti megállapításokra tekintettel a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy nem ellentétes az EK 18. cikk alapján valamennyi európai polgárt megillető szabad mozgással és tartózkodással az alapügyben alkalmazotthoz hasonló lakóhellyel kapcsolatos kikötés, amelyet arra az 50 év feletti munkanélküliire alkalmaznak, akit mentesítettek a – munkanélküli-járadékokra való jogosultság megőrzésének feltételeként előírt – munkaerő-piaci rendelkezésre állás igazolásának kötelezettsége alól.

A költségekről

- ⁴⁹ Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság a következőképpen határozott:

Nem ellentétes az EK 18. cikk alapján valamennyi európai polgárt megillető szabad mozgással és tartózkodással az alapügyben alkalmazotthoz hasonló, lakóhellyel kapcsolatos kikötés, amelyet arra az 50 év feletti munkanélkültre alkalmaznak, akit mentesítettek a – munkanélküli-járadékra való jogosultság megőrzésének feltételeként előírt – munkaerő-piaci rendelkezésre állás igazolásának kötelezettsége alól.

Aláírások